

szont a legutóbbi évek publikációi mint másodlagos források olyan képet vetítenek elénk, hogy 1935 és 1944 között drámai gyorsasággal nőtt Szálasi követőinek a száma. E szerint pártja 1935 szeptemberében kb. 8000 tagot számlált, 1937 áprilisában 19 000-et, 1940 végére már 116 000-et, és 1944 szeptemberében megközelítőleg félmilliót. S ebben még nincs benne az a mintegy 100 000 ember, akik a Szálasi ellenőrzése alatt működő különböző nemzetiszocialista csoportosulások vagy töredék pártok soraiba tartoztak. Szálasi táborának szociális összetételét úgy jellemezhetjük, hogy 41–50%-ot tett ki az ipari munkás, 8–13%-ot a paraszt, 12–19%-nyi volt a diplomás és önálló, és körülbelül 17% katonatiszt. Az 1939. májusi választások eredményei Szálasi súlyát még nagyobbak mutatták. A leadott mintegy kétmillió szavazatból csaknem háromnegyed milliót kaptak a nyilasok. Vö. István Deák: „Hungary”. In: *The European Right*. Szerk.: Hans Rogger–Eugen Weber. University of California Press, Berkeley, 1966, 392. és 396–397. o.

59. Hubay újságírói pályáját Miskolcon kezdte egy zsidó kézben lévő liberális lapnál. Azután a kormánypárt lapjához, a *Függetlenség*hez került, de amikor nekiment Darányinak, kitették a szűrét. 1937 novemberében Pálffy pártjához csatlakozott, majd átállt Szálasihoz. Rátz 1938-ban hadügyminiszter lett. Imrédy Béla szűkebb köréhez tartozott, és ő is ott volt a Magyar Megújulás Pártjának alapítói között. 1944 márciusában a Sztójay-kormányban miniszterelnök-helyettesi tárcát kapott (lásd a 13. fejezetet). Ruzskay, akit eredetileg Ranzenbergnek hívtak, a vezérkarnál dolgozott. Sok nyelvet tudott, így a hírszerzés is foglalkoztatta. Rothen 1939-ben Németországba szökött, egészen addig Szálasi külpolitikai szakértője volt. A német külügyminisztériumban ő lett a kelet-közép-európai referens. Mint hírszerző szoros kapcsolatban állt magyarországi ügynökeivel. Málnási 1937 őszén állt be Szálasihoz. Ideológiájának egyik alap gondolata az volt, hogy Hitler nemzetiszocializmusának pogányságával ellentétben a magyar fasizmust a kereszténységgel kell összekapcsolni.

60. Nem sokkal a fűzió után Baloghot kitették, mert egy debreceni nyilasgyűlésen kifecsegte, hogy Magyarországot királysággá akarták alakítani, és I. Miklós néven Horthyt kívánták királlyá koronázni. Indiszkrécioja feldühítette Horthyt, de Szálasi is, persze mindkettőt más és más okból.

61. A politikai rendőrséget Sombor-Schweinitzer József vezette. Hűséges támasza volt a konzervatív-arisztokrata rendnek, és emberileg igen tisztességes volt. Politikai beállítottsága miatt nem sokkal az ország német megszállása után elmozdították hivatalából. Amit a magyarországi jobboldali radikális mozgalom belső működéséről és fejlődéséről tudunk, annak nagy része Sombor-Schweinitzer 1943-ban készített, „A magyar nemzetiszocialista mozgalmak története” c., publikálatlan tanulmányából származik. Vö. Lackó, *i. m.*, 60. o.

62. 1938. január 11-én Endrét Pest megye alispánjává választották. A jobboldali mozgalmak tagsága és befolyása rohamosan nőtt (lásd az 58. jegyzetet).

63. Történelmi szempontból ezt a beszédet tekinthetjük a zsidóellenes politika kezdetének Magyarországon, melynek végpontja az 1944-es deportálás lett. Közvetlen következményeként hozták meg az első zsidótörvényt (lásd a 4. fejezetet).

64. Szálasi és Hubay szövetségét Gömbös sírjánál tett esküjük pecsételte meg.

65. Hubay lett a párt elnöke, és az ő feladatkörébe tartoztak a politikai és szervezési kérdések. Szálasi megtartotta magának a párt szellemi irányítását. A párt szervezeti tagolódására nézve lásd Deák, *i. m.*, 395–396. o.

66. Lackó, *i. m.*, 106. o.

67. A nyilasmozgalom és a Hungarista Párt egész sor átalakuláson ment keresztül 1938 és 1944 között. 1938. május 27-én Rupprecht Olivér megszerezte a *Magyarsá-*